

„Staň se člověkem“, IV.

Bůh stvořil lidstvo ke svému obrazu, k obrazu Božímu ho stvořil; stvořil je jako muže a ženu. (Gn 1, 27) [Otec] nás vytrhl z moci temnoty a uvedl do království svého milovaného Syna. On je obraz neviditelného Boha, prvorozený všeho stvoření. (Kol 1, 13.15)

Během velikonočních svátků obnovujeme – v osobní rovině i jako společenství – svěžest a radost křesťanské identity. „Obnovujte ducha své mysli a oblékněte se do nového člověka stvořeného k Božímu obrazu, plného spravedlnosti, svatosti a pravdy.“ (Ef 4, 23–24). Máme před sebou několikatýdenní přípravu, která z Apoštolovy zbožné fráze může udělat pravdivé vyznání. „Kde jsi, člověče?“ (Gn 3, 9). „Kde je tvůj bratr?“ (Gn 4, 9). Ježíš odpovídá: „Každý, kdo plní vůli Boží, to je můj bratr i sestra i matka.“ (Mk 3, 35).

1. PŘÍPRAVA A KLÍČOVÉ POJMY

Hospodin Bůh zavolal na člověka: „Kde jsi?“ (Gn 3, 9). A tak Kristus, když přicházel na svět, řekl... „Zde jsem, abych plnil, Bože tvou vůli.“ (Žid 10, 5.7)

O čem v těchto dnech rozmlouváte? Co prožíváte?

S čím přicházíte k dnešní bohoslužbě?

Jaký pokrok jste v minulém týdnu udělali v přípravě na Velikonoce?

Pokud je Bůh *láska*, proč by posílal svého Syna zemřít na kříži? ^{Jan 3, 17}

Vnímáte křest jako „narození shora“? ^{Jan 3, 3} V jakém smyslu?

Starozákonní **Knihy kronik** (v hebr. tvoří jeden svazek) nenáleží v hebrejském kánonu žádné ucelené skupině (podobně Dan, Ezd, Neh). Zřejmě se jedná o další náboženský komentář dějin Izraele, počínaje Adamem a konče výzvou k návratu z babylónského zajetí (r. 538 př. K). Autor při tom vychází z ostatních knih Písma (dnešní úryvek výrazně cituje Jer 52, 1–27 a Ezd 1, 1–3; autorský text je cca jediná věta, a ta se odkazuje na Lv 25, 1–13).

Jan Kalvín, představitel světové reformace 16. století, označoval některé věřící hanlivě jako **nikodémity** (od biblického *Nikodéma*). V soukromí se ostře vymezovali proti katolicismu, prázdnotě bohoslužeb a tradic, ale o nedělích a svátcích veřejně sedávali v kostelní lodi. Sám Kalvín *nikodémismus* definoval jako „vnější předstíraný souhlas s něčím, o čem člověk ve svém svědomí ví, že je to špatné a proti Bohu“. Tento náhled se však vůči biblickému *Nikodémovi* (srov. Jan 3, 1–15; 7, 44–52; 19, 38–42) jeví jako nespravedlivý.

V krátké diskuzi si předsedající v hlavě shrne očekávání, touhy a intence účastníků bohoslužby a připraví si vstupní modlitbu podle následujícího mustru:

Kdo? „Bože, náš Otče...“

Proč? „neztrácíš s námi trpělivost a poslal jsi nám svého Syna;“

posiluješ nás, abychom se v životě nebáli zvednout hlavu vstříc budoucnosti;“

Co? „ve slavnosti Vzkříšení rozžehni světlo naší víry a důvěry ve tvou blízkost;

daruj nám Ducha rozlišování, ať moudře odpovídáme na *znamení* doby;“

Jak? „Skrze Krista, našeho Pána.“

2. LÍTOST NAD HŘÍCHY A MODLITBA

Předsedající začne bohoslužbu znamením kříže:

Ve jménu Otce i Syna i Ducha Svatého.

Temnota může dodávat pocit bezpečí, protože skrývá naše slabosti. Ve tmě si jsou všichni rovni. Nikdo nevyniká silou, krásou, ani tvořivostí. Než je položena otázka, všichni jsou stejně moudří. Někdy prostě raději snášíme *stín* blažené nevědomosti, protože nás k ničemu nezavazuje, nepřináší problémy a nevnučuje trapné a zraňující situace.^{Jan 3, 19–20} Na světě není síly, která by nás přinutila hledat světlo a pravdu.^{Jan 18, 38} Není moci, která by nás proti naší vůli přiměla důvěřovat novému životu.^{Jan 3, 16}

Následuje chvíle ticha.

V rámci úkonu kajicnosti je možné si obvyklým způsobem umýt ruce a pronášet u toho slova žalmu 51, 4 „Smyj ze mě, Bože, mou nepravost a očist' mě od hříchu.“

V: Dáváš nám naději věčného života s tebou a v tobě, Pane:

smiluj se nad námi.

O: Pane, smiluj se nad námi.

V: Nesoudíš nás, ale nabízíš uzdravení, Kriste:

smiluj se nad námi.

O: Kriste, smiluj se nad námi.

V: Je ti milá naše věrnost a nehledíš na náš hřích, Pane:

smiluj se nad námi.

O: Pane, smiluj se nad námi.

V: Smiluj se nad námi, všemohoucí Bože,
odpusť nám hříchy a doved' nás do života věčného.

O: Amen.

Zde následuje **modlitba**, která shrne očekávání, touhy a intence účastníků bohoslužby.

3. NASLOUCHÁNÍ PÍSMU

„Tvůj hlas jsem slyšel v zahradě a bál jsem se, že jsem nahý, a proto jsem se skryl.“ (Gn 3, 10) Ačkoli to byl Syn Boží, naučil se svým utrpením poslušnosti. (Žid 5, 8)

Někdy ve 4. století starozákonní autor promýšlí duchovní dějiny svého národa. Věrný starším biblickým příběhům medituje nad jedním z největších traumat Izraele: ztráta Zaslíbené země, nucený exil, rozbořený Chrám, zpusťšené království... Nesnažil se tím vším Hospodin Bůh něco naznačit? Nalezl v tom Izrael poučení? Pomohlo mu to k hlubšímu poznání Boha? Izrael má vícero možností: může být sebelítostiví; může hledat obětní beránky, kteří nesou vinu. Bude alespoň žasnout nad Hospodinovou věrností?

(V – Vypravěč)

Úryvek z druhé knihy Kronik.

36, 11–23 (Šrámek+jäg)

Sidkijáš, poslední král Judska: 36, 11–21

V Sidkijášovi bylo jedenadvacet roků, když se stal králem, a vládl v Jeruzalémě jedenáct let. Žil v neřestech před očima Hospodina, svého Boha, a nepokořil se před Jeremiášem, prorokem, jehož ústy hovořil Hospodin. A Sidkijáš se vzbouřil proti králi Nabuchodonosorovi, který ho donutil k přísaze věrnosti. Byl vzpurný a zatvrdil své srdce a nevrátil se k Hospodinu, Bohu Izraele. I nejvyšší kněží a lid se těžce provinili, napodobovali pohanské neřesti a znečistili Hospodinův Chrám v Jeruzalémě.

Hospodin, Bůh jejich otců, je ráno i večer varoval svými posly, protože se mu zzelelo svého lidu a svého sídla. Posmívali se Božím poslům, tupili je pro jejich slova a vysmívali se jeho prorokům, až Hospodinův hněv propukl tak, že nebylo pomoci. Pošťval na ně

babylónského krále, vybil mečem jejich jinochy ve svatyni, neslitoval se nad mladým mužem ani nad pannou, nad starcem šedivým, všechny mu na pospas vydal. Odvezl do Babylónu předměty Božího Chrámu, velké i malé, poklady Hospodinova domu, královského paláce i jeho nejvyšších; všechno to odvezl do Babylónu. Pak spálili Boží Chrám, strhli jeruzalémské hradby, a jeruzalémské paláce lehly popelem i se vzácným zařízením.

Izraelity, kteří unikli meči, odvedl Nabuchodonosor jako zajatce do Babylónu; stali se otroky jeho i jeho synů. Dokud nepřišlo království Persie, aby se splnila Hospodinova slova, vyslovená Jeremiášovými ústy; dokud se země opět nezaradovala ze svých šabatů – po celé dlouhé dny, v nichž byla pustošena, neměla šabatového klidu; dokud nepřešlo dlouhých sedmdesát let.

Kýrův edikt: 36, 22–23

V Perský král Kýros vládl teprve rok – kdy se splnilo slovo, jež vyřkl Hospodin Jeremiášovými ústy – a Hospodin přiměl Kýra, perského krále, aby dal v celém království vyhlásit a také písemně zapsat: „Kýros, král země Persie, praví: – Všecka království světa mi dal Hospodin, Bůh širého nebe, a nařídil mi, abych mu vystavěl palác v Jeruzalémě, v judském kraji. Kdokoli z vás tedy pochází z jeho lidu, buď Hospodin, jeho Bůh, s ním – ať se vydá na cestu!“

– Slyšeli jsme slovo Boží.

Stalo se to jen před pár dny: Ježíš křičel na chrámovém nádvoří a vyháněl prodavače obětních zvířat. Při výslechu pak mluvil něco o rozboření Chrámu a o třech dnech na jeho rekonstrukci. Svátky trvaly osm dní a z neznámého galilejského rabbiho se stal mezi některými lidmi častý námět hovorů. Choval se jak blázen, ale *něco* z něj vyzařovalo. Poutníky to fascinovalo. Také jeden z představitelů Chrámu o něm přemýšlel. Jednoho večera, to aby ho nikdo neviděl, si Ježíše vyhledal...

Úryvek z evangelia podle Jana.

3, 1–3.9.14–21 (BOG+jäg)

Rozhovor s Nikodémem: 3, 1≈15

E Mezi farizeji byl člověk, jmenoval se Nikodém, člen židovské velerady. Ten přišel k Ježíšovi v noci a řekl mu:

N „Rabbi, víme, že jsi učitel, který přišel od Boha, protože nikdo nemůže konat ta znamení, která konáš ty, není-li s ním Bůh.“

J „Amen, amen, pravím ti: Jestliže se nenarodí někdo shora, nemůže spatřit Boží království.“

N „Jak se to může stát?“

J „Jako Mojžíš vyvýšil na poušti hada, tak musí být vyvýšen Syn člověka, aby každý, kdo věří, měl skrze něho život věčný.“

Za jakým účelem byl Ježíš poslán: 3, 16–21

J „Neboť tak Bůh miloval svět, že dal svého jednorozeného Syna, aby žádný, kdo v něho věří, nezahynul, ale měl život věčný. Bůh přece neposlal svého Syna na svět, aby svět odsoudil, ale aby svět byl skrze něho spasen. Kdo v něho věří, není souzen; kdo nevěří, už je odsouzen, protože neuvěřil ve jméno jednorozeného Syna Božího. Soud pak záleží v tomto: Světlo přišlo na svět, ale lidé měli raději tmu než světlo, protože jejich skutky byly zlé. Každý totiž, kdo páchá zlo, nenávidí světlo a nejde ke světlu, aby jeho skutky nebyly odhaleny. Kdo však jedná podle pravdy, jde ke světlu, aby se ukázalo, že jeho skutky jsou vykonány v Bohu.“

– Slyšeli jsme slovo Boží.

V Jeruzalémě je večer klid a Nikodém hledá Ježíše. Bez velkého rozruchu přichází za mladým rabbim, aby si v klidu promluvili. Přichází jako učedník za učitelem. Nechce mu vyčítat běsnění v Chrámě. Rád by slyšel vysvětlení. Bez jakékoli lsti se ho ptá: „Proč to děláš? Proč vystupuješ proti chrámových bohoslužbách? Jakou váhu přikládáš oltáři a přinášeným obětem?“ Byla to tehdy dlouhá noc, co si povídali o podstatě izraelského

národa, o smyslu bohoslužeb i vztahu k Bohu. Nikodém byl přesvědčen, že izraelský stát má nakročeno k Božímu království. Proto ten důraz na náboženský kult, spořádanou společnost, dodržování pravidel, které udržují národ v rituální čistotě a varují před hříchem. Z Nikodémova úhlu pohledu je to cesta k ideálnímu království: k fungujícímu lidu, který se ve světě řídí nařízeními Panovníka Hospodina. „Tak cos chtěl vyjádřit tím křikem v Chrámě?“ Nazaretský rabbi Boží království vidí jinak. Je darem daným seshora, s Boží velkorysosti, a člověk jej přijímá podobně jako novorozeně přijímá nový život. Ježíš v této souvislosti hovoří o „jiném narození“ (Jan 3, 3) a pohrává si s dvojsmyslem *jinakosti*: narození z lidského úsilí a narození z Boha. „Jestliže se nenarodí někdo z vody a z Ducha, nemůže vejít do Božího království“ (v. 5). Nikodéma děsilo surrealistické chápání „druhého narození z těla matky“ (srov. v. 4), ale ani později nebyl klidnější. Ježíšovy úvahy o Božím království – ta vertikální linie Božího daru a „narození z Ducha“ – mu stále unikaly.

Jsme teprve na začátku Janova evangelia. Jako svědci nasloucháme Ježíšovu prvním vážnému rozhovoru. Mluví způsobem, který Nikodéma mate, ale nám v něm už prosvítají blížící se Velikonoce. Nazaretský Ježíš, který *sestoupil* od Boha (Jan 1, 14), bude v rámci velikonočního příběhu *vyzdvihnut* tak vysoko, jak jen to lidskými silami je možné (nechce nyní stranou, že použitým nástrojem bude popravčí kříž; Bůh později to vyzdvihnutí ještě zdokonalí, 1 Petr 3, 22). „Syn člověka bude *vyvýšen*, aby každý, kdo věří, měl skrze něho život věčný“ (Jan 3, 15). Je to silná výpověď. Kdokoli pozvedne hlavu, kdokoli nahlédne tento Dar přicházející od Boha, získá novou perspektivu vlastního života.

Porozuměl Nikodém Ježíšovu pojetí Božího království? Toho večera asi ne, i když mu to bezpochyby vrtalo hlavou (srov. Jan 7, 50). Galilejský učitel mluvil o duchovním životě, ve kterém se nezískávají zásluhy, ani se nepočítají „odpracované“ hodiny nebo splněné povinnosti; o životě, ve kterém není třeba Boha vábit na množstvím obětí a náboženských rituálů. Ježíš hovořil o Božím království jako o seshora daném daru; daru, který *sestupuje*, aby člověka *pozvedl*. A tím darem je Kristus sám. Pro Nikodéma to byly nové úvahy, zpochybnující léty prověřené zvyklosti a přesvědčení. Přesto Ježíšova slova kladou vyšší nároky na osobní postoj, rozum a odpovědnost člověka. Být vděčný a *důvěřovat* totiž nejde nařídit zákonem a poslušně dodržovat. Vždyť o tom hovořili už dávní proroci. Rozjímáním dějin Izraele došel starozákonní vypravěč k závěru, že 70 let dlouhé babylónské zajetí a návrat synů a dcer Izraele do Jeruzaléma se nestaly pro jejich propracované bohoslužby nebo spořádaný život. Ne. To Hospodin zůstal věrný svému slovu. To Izrael důvěřoval, že vše, co Bůh jednou vysloví a k čemu se zaváže, zůstane věčně platné a neodvratné. Tato Hospodinova věrnost a *důvěra Izraele* byli a jsou srdcem jejich vzájemného vztahu. Proto starozákonní proroci snili, že lidé budou mnohem více než zaručeným radám, jak si naklonit Boží přízeň, naslouchat vlastnímu srdci (srov. Jer 31, 31–34; Žid 8, 6–13). Díky Ježíšovi a jeho prosté *důvěře* nebeskému Otci (Řím 5, 19!) jsme se zrodili pro Boží království.

4. ODPOVĚĎ PÍSMU

„Nevím. Copak jsem já strážcem svého bratra?“ (Gn 4, 9b) Z toho jsme poznali Lásku: že Kristus za nás položil svůj život. Také my jsme povinni položit život za své bratry. (1 Jan 3, 16)

Boží Slovo se stalo člověkem, aby člověku otevřelo život v celé jeho plnosti, kráse a nesmírnosti. Kristus *sestoupil*, aby lidstvo *pozvedl* k důstojnosti vyšší než andělské. Daroval nám milost křtu, ve které jsme celou svojí bytostí ponořeni do této evangelní naděje.

Vyznejme víru, ve které jsme pokřtěni:

Apoštolské vyznání víry

Věřím v Boha, Otce všemohoucího,
Stvořitele nebe i země.

I v Ježíše Krista, Syna jeho jediného, Pána našeho;
jenž se počal z Ducha Svatého,
narodil se z Marie Panny,
trpěl pod Ponciem Pilátem,
ukřížován umřel i pohřben jest;
sestoupil do pekel,
třetího dne vstal z mrtvých;
vstoupil na nebesa,
sedí po pravici Boha, Otce všemohoucího;
odtud přijde soudit živé i mrtvé.

Věřím v Ducha Svatého,
svatou církev obecnou,
společenství svatých,
odpuštění hříchů,
vzkříšení těla a život věčný.

Amen.

Modlitba věřících

Apoštol Pavel nás vybízí, abychom se ve shromáždění věřících obraceli k Bohu prosbami, přímlyvami i díky.

Určitě ho máme i za co chválit. (srov. 1 Tim 2, 1–2; Zj 7, 12)

Doporučuji v návaznosti na slyšené Boží slovo ve společném rozhovoru zformulovat 2× chvály, 2× díky, 2× prosby a 2× přímlyvy. Až se budou jednotlivá zvolání pronášet, jako odpověď lidu lze použít „**Přijď království tvé!**“

Snad je moudré vzpomenout i na nemocné a na lidi v karanténě, na ty, kdo jsou v první linii boje s epidemií, na zdravotníky, policisty, vojáky, hasiče a na všechny, kteří svou službou a nezištnou pomocí nesou riziko nákazy. Pamětlivi můžeme být i na děti, studenty, jejich sebedisciplínu k učení v této době, pedagogy, akademiky a inspiraci k vlastnímu rozvoji.

5. MODLITBA PÁNĚ

„Získala jsem mužského potomka s Hospodinovou pomocí.“ (Gn 4, 1b) „Až povýšíte Syna člověka, tehdy poznáte, že JÁ JSEM. Nic nedělám sám od sebe, ale mluvím, jak mě naučil Otec. (Jan 8, 28)

Otče náš, jenž jsi na nebesích,
posvěť se jméno tvé.
Přijď království tvé.
Buď vůle tvá jako v nebi, tak i na zemi.
Chléb náš vezdejší dej nám dnes.
A odpusť nám naše viny,
jako i my odpouštíme našim viníkům.
A neuveď nás v pokušení,
ale zbav nás od zlého.
(Neboť tvé je království i moc i sláva navěky.)
Amen.

6. DOBROŘEČENÍ

Povzbuzení apoštola Pavla: (srov. 2 Tim 1, 8–10; SNC+jäg)

„Nestyď se za svědectví našeho Pána ani za mne. To on nás zachránil a povolal povoláním ke svatosti. Nesvěřil nám ho proto, že bychom se o něj sami zasloužili, ale protože se tak už dávno sám rozhodl. Již před stvořením světa nám daroval svou milost a ta se viditelně projevila, když Kristus přišel, aby zlomil moc Smrti a ukázal nám, jak *důvěrou* v něho můžeme dospět k věčnému životu.“

Účastníci se žehnají znamením kříže:

V: Dej nám, Bože, své požehnání,
chraň nás všeho zlého a doved' nás do života věčného.

O: Amen.

V: Dobrořečme Pánu.

O: Bohu díky.

V ideálním světě by nyní následovalo slavnostní pohoštění.

„Země ti bude plodit trní a bodláčí... V potu tváře budeš jíst chléb.“ (Gn 3, 18a.19a) „Jestliže tedy vy, třebaže jste prachbídní, umíte dávat svým dětem dobré dary, čím spíše nebeský Otec dá Ducha Svatého těm, kdo ho prosí!“ (Lk 11, 13)